

Handläggare
Monica Hector
Telefon: 0850829765

Till
Stadsbyggnadskontoret

Bäverstocken 1 m.fl., förslag till detaljplan, 2020-12583

Med anledning av stadsbyggnadskontorets remiss av rubricerat ärende vill Skönhetsrådet anföra följande.

Beslut

Skönhetsrådet avstyrker förslag till detaljplan i föreliggande form.

Ärendet

I översiktsplanen utpekas Hagsätra-Rågsved som ett av stadens fyra fokusområden. Stadsdelarna bedöms ha stora stadsutvecklingsmöjligheter varför omfattande kompletteringar i form av bostäder, verksamheter, service och kultur planeras. Föreliggande planförslag för Bäverstocken 1 m.fl. syftar till att möjliggöra ca 430 nya bostäder i södra Rågsved. I samrådet redovisas ny bebyggelse i nio delområden och omfattar planbestämmelser för bostadsändamål, centrumverksamhet, förskola och elnätsstation. Allmän plats regleras med användningsbestämmelser för gata, väg, park och natur. En ny gata kan genom planförslaget byggas från Bäverbäcksgränd för angöring till ett av de nya bostadskvarteren. Vidare säkras genom planbestämmelse den befintliga gång- och cykelvägen som leder till Rågsveds naturreservat och Perssons betong. Förtätningen av södra Rågsved medför behov av att utveckla de offentliga miljöerna för att möta ett ökat besöksstryck och rekreationsbehov i stadsdelen. Genom planförslaget möjliggörs upprustning av allmänna ytor i Rågdalen och vid Perssons betong.

Gestaltningprinciper, material och kulör

Utgångspunkten är att bebyggelsen utformas från en tydlig arkitektonisk idé med hög ambitionsnivå. För att nå detta mål tillförs plankartan utformningsbestämmelser för ett antal byggnadselement, t.ex. fasadmateriell, utkragande balkonger, maxhöjder för tekniska utrymmen ovan nock m.m. Bottenvåningar ska bidra med ett aktivt gränssnitt mot gata med entrépartier som är omhändertagna, uppglasade och välkomnande. Publika lokaler placeras i hörnlägen med god exponering. I vissa lägen där centrumändamål säkerställs regleras även invändig takhöjd och

uppglasning för att möjliggöra visuell kontakt i syfte att bidra till en tryggare utemiljö.

För alla byggnader gäller utformningsbestämmelser om material, för vissa kvarter även kulör för att de ska ansluta till omgivande bebyggelse. Bebyggelsegruppen i korsningen Bjursätragatan/Bäverbäckgränd samt Bjursätragatan/Vallhornsgatan föreslås få en gemensam gestaltning genom att antingen utföras helt eller i huvudsak med träfasad. Kvarter som inte ingår i en grupp av bebyggelse tillåts ha fasad i puts, skivmaterial eller målad betong. Dessa byggnader ska ha ljusare nyanser av gult och grön enligt redovisad kulörpalett. Mörkare toner kan användas som accentfärg på sparsamt utvalda delar av fasaden.

Rådets allmänna synpunkter på planförslaget

Skönhetsrådet ställer sig positivt till att stadsbyggnadskontoret i föreliggande ärende tagit ett samlat grepp vad gäller den föreslagna förtätningen av södra Rågsved. Med facit i hand är det lätt att se att de förtätningar som tidigare utredningar legat till grund för i området och som också genomförts, borde föregåtts av analyser också av framtida behov av byggbara platser. Med tanke på stadens ständiga behov av att säkra bostadsbyggandet inför framtiden borde insikten funnits om att ytterligare exploatering i stadsdelen skulle komma. Att förtäta stadsdelar som redan genomgått en eller flera förtättningsprojekt sedan tidigare blir ofta en utmaning som inte minst visar sig i just Rågsved. Punkthusen som föreslås vid Bjursätragatan är ett exempel där två nya punkthus föreslås vid tre redan tidigare uppförda hus. De nya byggnaderna placeras med kortare avstånd till varandra och det närmaste huset i den befintliga bebyggelsen. Bebyggelsen skapar därmed inte bara ett orytmiskt och i viss mån mindre harmoniskt gaturum. Rent gestaltningsmässigt hade bebyggelsen sannolikt vunnit på att utgöra en sammanhängande enklav av fem hus redan från början. Rådet vill därför fortsatt trycka på att programsamråd för större områden där möjliga platser för förtättningsprojekt redovisas är bättre än frimärksplanering när det gäller att säkra såväl byggbara platser som områdets stadsbils- och kulturmiljövärden.

Rågsved är en av de förorter som planerades och byggdes under 1950- talet och 60-talet i samband med tunnelbanans framdragning. Bebyggelsen anpassades till terrängen och mycket av naturmarken och vegetationen sparades efter tidens modernistiska planeringsideal. Även om bebyggelsen i Rågsved generellt sett gulklassats av stadsmuseet, endast ett fåtal hus är grönklassade, utgör den samlade bebyggelsen en kulturhistoriskt värdefull miljö.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

10535 Stockholm
Telefon 0850829765
Växel 08-50829000
monica.hector@stockholm.se
stockholm.se/skonhetsradet

Framför allt är det miljöskapande värden som mötet mellan den ursprungliga planstrukturen, markanvändningen och topografin som påverkas av de planerade tilläggen men också mötet med det omgivande landskapet. Den modernistiska arkitekturen med tydliga enklaver av bebyggelse som kontrasterar varandra i höjd och utbredning påverkas också av förtätningsprojektet. Rådet skulle vilja se att utformningen av de föreslagna byggnaderna på ett bättre sätt förhåller sig till 1950-talets värden, samtidigt som den tillför nya stadsbyggnadskvaliteter.

Rådet skulle också vilja se att staden mer aktivt bidrar till att minska parkeringsbehovet genom samordning och med fokus på mobilitetslösningar. Gårdar underbyggda med garage ger förutom miljöpåverkan begränsade möjligheter att skapa goda gårdsmiljöer med rik och varierad vegetation. Ofta utformas då också bottenvåningen på ett sätt som står i kontrast till stadens önskan om byggnader som bidrar till ett levande och rikt gaturum. I synnerhet vore det bra om staden ser över parkeringsytor på gatumark när samråden rör flera stora projekt inom ett relativt begränsat område. Helst bör redan befintliga parkeringsplatser och garage i närområdet inventeras och fastighetsägare till dessa motiveras att delta i försöken att hitta gemensamma lösningar.

Kvarter 1 (Ikano) samt 2 och 3 /NRE

De tre projekten vid Bjursätragatan/Bäverbäcksgård ska följa ett gemensamt gestaltungsgrepp. Byggnaderna i kvarteren ska samtliga utföras med träfasad med inslag av betong och puts i bottenvåning och i detaljer. Lokalerna ska bidra till att stärka gatan och vid lokalen mot Rågdalen föreslås en platsbildning som verksamheten kan använda, t.ex. för uteservering.

Rådet anser att det östra av de två husen i kvarter 1 kan fungera på platsen. Däremot är det rådets mening att den västra volymen bör utgå då den visuellt inkräktar på stadsdelens viktiga stråk Rågdalen. De föreslagna husen i kvarter 2 står, som redan nämnts, betydligt tätare. Tilläggen tillintetgör upplevelsen av den rytmiska regelbundenhet som de befintliga husen tillför stadsbilden. Rådet anser således att ett hus, placerat i enlighet med samma rytmisering som befintliga hus vore en bättre lösning för stadsbilden och gatumiljön. Rådet anser vidare att punkthus bör övervägas även i kvarter 1 för att gestaltungsmissigt samordnas avseende såväl struktur som materialval. Det är möjligt att två punkthus skulle rymmas utan att det västra skulle uppfattas göra intrång i Rågdalen. Radhusen i kvarter 3 fungerar på platsen och de tillför dessutom en annan boendeform, vilket är positivt.

Kvarter 5 (Bonava)

Det föreslagna bostadskvarteret ska bidra till att skapa ytterligare en ring av bostadsbebyggelse nedanför Bjursätragatan.

Kvarteretsstrukturen tar avstamp i intilliggande bebyggelse vid Bäverbäcksgränd där husen har fem våningar och sadeltak. Det nya kvarteret består av sex huskroppar som förskjutits sinsemellan men som dockar an till varandras gavlar i två grupper, 2 + 4 med en gång- och cykelväg mellan husgrupperna. För att nå bostadskvarteret föreslås en ny gata som ansluter till Bäverbäcksgränd.

Rådet ställer sig inte negativt till att platsen ifråga bebyggs, däremot anser rådet att byggnaderna gestaltningsmässigt inte fungerar och att inspirationen från intilliggande bostadsgrupper inte är avläsbar. Utformningen brister i kvalitet och de höga och branta sadeltaken tillför inte heller byggnaderna arkitektoniska värden. Rådet är vidare mycket tveksamt till kvarteretsstrukturen som innebär att det för området så viktiga gång- och cykelstråket som leder till naturreservatet går tvärs igenom i kvarteret. Önskvärt vore en planstruktur där stråket inte heller korsar den nya gatan/vändplanen samt att en byggnad utgår för att spara de värdefulla träd som nu står på platsen. Vidare anser rådet att en gemensam lösning i parkeringsfrågan bör sökas tillsammans med grannfastigheten som har stora parkeringsytor till sitt förfogande. Utan garage skulle förutsättningarna för en grönskande och trivsamt bostadsgård öka betydligt och behovet av nivåskillnader och släntning mot allmän platsmark kunna undvikas. Enligt Skönhetsrådets uppfattning bör exploateringsgraden för kvarteret minskas samt bebyggelsen med fördel kunna utformas som punkthus och då uppfattas som en utvidgning av punkthusbebyggelsen vid Bjursätragatan.

Kvarter 9 (Sveafastigheter) samt 10 och 11 (Trianon)

De föreslagna tre byggnaderna i delområdena 9-11 ska skapa ett nytt sammanhållet uttryck vid Bjurholmsgatan och korsningen Vallhornsgatan. Utformningen av de nya byggnadsvolymer i kvarter 9 och 10 tar avstamp i de skivhus som uppfördes i det intilliggande kvarteret Vallhunden 7 och 8. Kvarter 11 tillför en ny typologi med sin knäckta planform och trappande höjdsättning. Gestaltningsprincipen är gemensam för de tre kvarter då alla byggnaderna utförs med träpanel och med sockelvåning i betong.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

10535 Stockholm
Telefon 0850829765
Växel 08-50829000
monica.hector@stockholm.se
stockholm.se/skonhetsradet

Även här hade stadsbilden vunnit på en sammanhållen bebyggelse med gemensamt uttryck och en rytmisering av husens placering. Enligt rådet är det svårt att uppfatta att de föreslagna byggnaderna i

kvarteren 9-11 tar avstamp i den intilliggande bebyggelsens planform. Rådet önskar se en bearbetning av utformningen för att stadsbyggnadskontorets idé ska kunna uppfattas. Både planformer och gestaltning bör ingå i det vidare arbetet.

Kvarter 12 (SISAB)

Strax söder om tunnelbanestationen ligger en befintlig förskola som i planförslaget föreslås rivas och ersättas med en ny och större volym. Den nya förskolebyggnaden som rymmer sex avdelningar utformas enligt SISAB:s koncept "Framtidens förskola" med fasadkulör i en grön nyans.

Rådet anser att planförslaget i denna del kan accepteras även om byggnadsvolymen kommer uppfattas som stor i förhållande till omgivande bebyggelse och i det höga läge som platsen utgör. Rådet noterar också att förskolans gård blir förhållandevis stor, ca 21,5 kvm/barn.

Kvarter 13 (Bjurtassen)

Kvarteret utformas som en lamell på fyra till fem våningar med vinklar in mot skogen. Platsen är sedan tidigare bebyggd så stor en del av den föreslagna byggnadsvolymen uppförs på tidigare redan ianspråktagen mark. Byggnaden knäcker på mitten och följer därmed gatans riktning. Garage placeras under gården. Byggnaden föreslås få en tydlig tredelad gestaltning i sockel, fasad och tak. Balkonger tillåts kraga ut 1,2 m från fasad mot gatan. Fasaden föreslås få grågrön puts med ljusare nyanser på huvuddelen av fasaden och något mörkare på bottenvåningen för att knyta an till omgivande bebyggelse. Fönsteromfattningarna utförs i vit slätputs. Cafétet, den publika delen av byggnaden, föreslås få fasad i gråvit puts. Takvåningens material utgörs av aluzink.

Skönhetsrådet anser att en ny byggnad som ersätter befintlig kan accepteras. Rådet önskar däremot att både planform och gestaltning bearbetas. Enligt rådets uppfattning bör den södra skänkeln som skär in i naturmarken utgå. Byggnadsvolymen skulle då från söder mer uppfattas som del i lamellhusbebyggelsen längs Bjursätragatan. Vidare bör det gestaltungsmissiga greppet omarbetas. Rådet har ingen erinran mot byggnadshöjden, även om en trappning av volymen mot norr skulle vara välgörande för upplevelsen av byggnaden i gaturummet. Rådet har inte heller någon erinran mot att byggnaden utformas med ett platt tak. Det rådet däremot ser som ett stort gestaltungsmissigt problem är försöket att minska upplevelsen av byggnadens höjd genom att göra översta våningsplanet till en del av taket. Enligt rådet skulle byggnaden

vinna mycket på att översta våningsplanet i stället utformas som övrig fasad. Byggnaden skulle därmed få ett betydligt förbättrat arkitektonisk uttryck och falla bättre in i den bebyggda miljön. Även i detta kvarter bör man hitta samarbeten med andra fastighetsägare i parkeringsfrågan för att undvika en underbyggd gård.

Sammanfattning

Rådet uppskattar stadsbyggnadskontorets arbete och ambition att inom Rågsved identifiera byggbara platser. Skönhetsrådet ställer sig också positivt till att planförslaget innebär möjligheter att rusta parkområdena Rågdalen och Perssons betong. Rådet har dock landat i beslutet att avstyrka planförslaget i föreliggande form då flertalet delprojekt skulle vinna på att bearbetas. Syftet med planarbetet måste vara att den bebyggelse som tillförs stadsdelen ska ha planformer och utformningar som stärker och bidrar med nya kvaliteter ifråga om såväl arkitektur som upplevelsevärden, något som rådet inte anser att det föreliggande planförslaget levererar i alla delar.

Digitala signaturer

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
Inga Margareta,Varg	2023-01-19
Magnus Henrik Erkki,Nerlund	2023-01-19